

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

ลิงในสกุล Macaca เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองประเภทที่ 1 (กองอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2521)

จัดอยู่ใน

Order Primate

Superfamily Cercopithecoidea

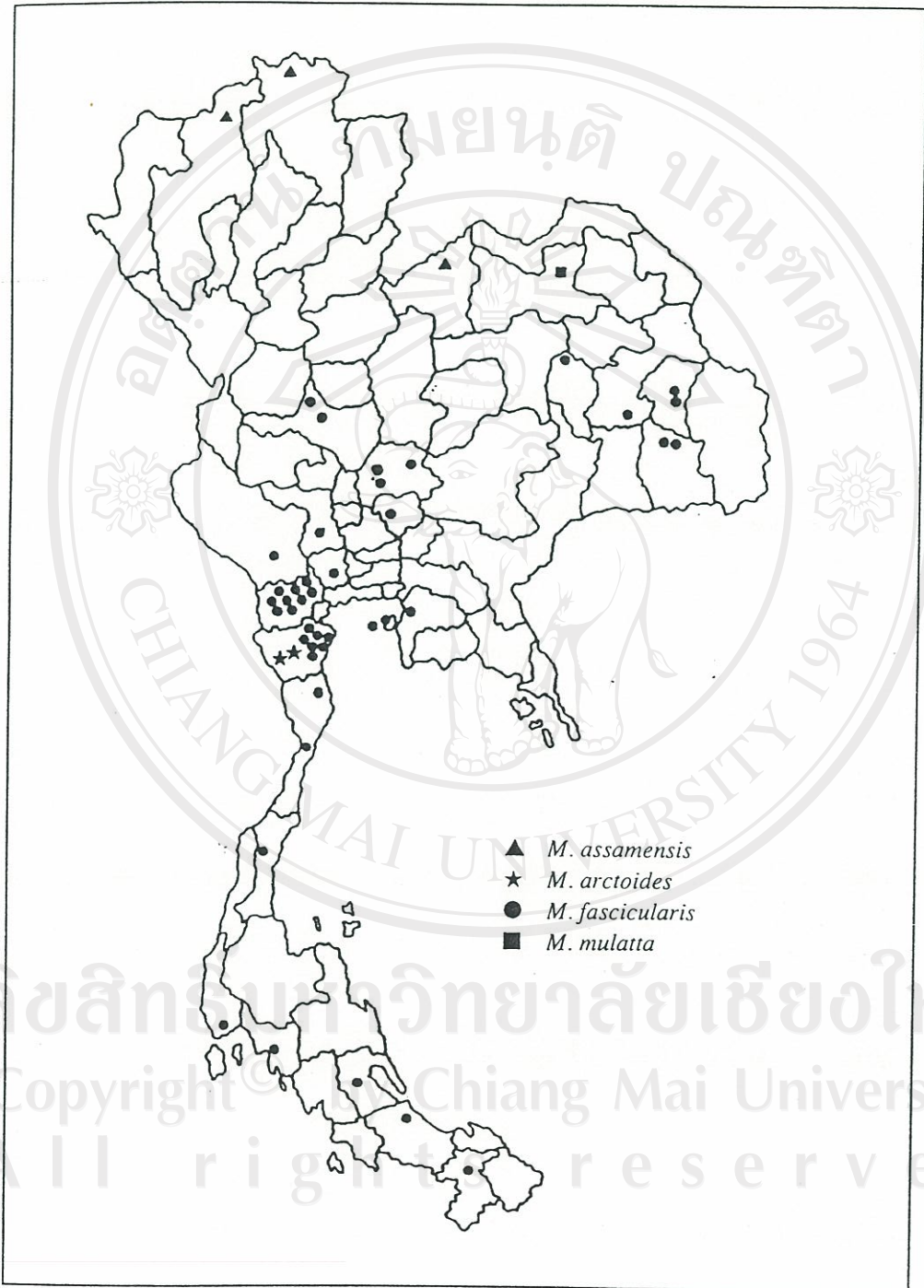
Family Cercopithecoidae

Subfamily Cercopithecinae

(Morris, 1965)

ลิงในสกุลนี้เป็นสัตว์ที่มีความเฉลียวฉลาดมากกว่าสัตว์ทั้งหลาย มีสังคมคล้ายคนคืออาศัยอยู่รวมกันเป็นฝูง แต่ละฝูงมีหลายครอบครัว ฝูงหนึ่ง ๆ มีจ่าฝูงหรือหัวหน้าทำหน้าที่ควบคุมดูแลลิงทั้งหมด (กองอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2521) สังคมของลิงในสกุล Macaca มีการจัดระเบียบดี ลิงแต่ละตัวรู้ระดับฐานะในสังคมของตน มีความสามารถในการร่วมมือกันและปกป้องอันตรายให้กัน ทำให้หาอาหารได้เก่งและมีชีวิตยืนยาวขึ้น (วรเวณ, 2524)

ลิงในสกุล Macaca เป็นลิงที่มีความหลากหลายทาง genus มาก พบทุกที่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แอฟริกาเหนือ หรือช่องแคบจิบรอลตา (Napier, 1972) รวมทั้งประเทศไทยก็พบลิงในสกุล Macaca ในหลายชนิด Aggimarangsee (1992) สำรวจลิงในสกุล Macaca ที่อาศัยอยู่อย่างอิสระ (semi-tame colonies) ในปี 1989-1991 รวม 54 แห่งในประเทศไทย พบลิงในสกุล Macaca 4 ชนิดคือ ลิงไฉ่เงาะ (M. assamensis) ลิงเสน (M. arctoides) ลิงแสม (M. fascicularis) และลิงวอก (M. mulatta) กระจายอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไทย ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1. สถานที่พบลิงในสกุล *Macaca* ที่เป็น semi-tame colonies ในประเทศไทย ระหว่าง ค.ศ.1989-1991 (Aggimarangsee, 1992)

ลักษณะพิเศษของลิงในสกุล Macaca คือมีถุงสำหรับเก็บอาหารที่แกม หนึ่งทีกันด้านไม่มีขน แขนสั้น (กองอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2521) สามารถจำแนกชนิดของลิงในสกุลนี้ได้โดยความยาวของหางคือ หางยาว หางยาวปานกลาง และหางสั้นหรือไม่มีหาง (วรรณ, 2524; Napier, 1972) ลักษณะสีของขน และลักษณะเฉพาะของขนรอบหัว (วรรณ, 2524) ดังนี้

1. ลิงเส่น (Stump-tailed Macaque)

ชื่อวิทยาศาสตร์ Macaca arctoides หรือ Macaca speciosa

ลักษณะ

ลิงเส่นเป็นลิงที่มีหางสั้นที่สุดในจำนวนลิงพวก macaques ด้วยกัน ดูคล้ายกับเป็นกระจุกขนเท่านั้น (กองอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2521) มีความยาวเพียง 10% ของหัวและลำตัวรวมกัน (Lekagul and McNeely, 1988) หรือ Napier (1972) รายงานว่า ยาวประมาณ 3 นิ้ว ขนปกคลุมลำตัวมีตั้งแต่สีดำ น้ำตาล แดง และเทา แต่ทางด้านท้องจะจางกว่าทางด้านหลัง ขนจากด้านหลังและด้านข้างตกลงมาคลุมไหล่และหลัง มีขนตายาวและหยาบหนา โดยเฉพาะในตัวที่มีอายุมาก (Lekagul and McNeely, 1988) ลักษณะขนบนกระหม่อมขึ้นวนเป็นกันหอย ขนที่แกมขึ้นไปทางด้านหลังและคลุมหูไว้ ได้คางมีขนขึ้นวนเป็นกันหอยโดยขึ้นวนไปทางข้าง ๆ คอ (กองอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2521) หน้าและหัวด้านหน้าไม่มีขน ผิวหน้ามีสีน้ำตาลแดง แดงหรือชมพู ที่กันมีหนังด้าน ๆ สีแดง ซึ่งในตัวเมียจะมีสีเข้มขึ้นและขยายขนาดขึ้นในระยะเป็นสัตว์ (กองอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2521; สุรินทร์, 2531; Lekagul and McNeely, 1988; Napier, 1972) ลิงเส่นมีน้ำหนักประมาณ 8-12 กิโลกรัม (Lekagul and McNeely, 1980)

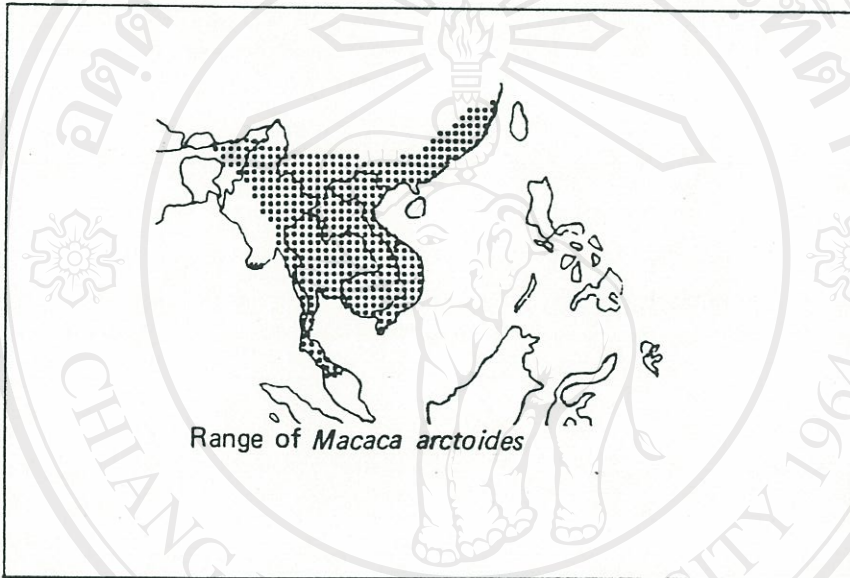
รูปที่ 2. ลิงเสน (Macaca arctoides) เพศผู้

รูปที่ 3. ลิงเสน (Macaca arctoides) เพศเมีย

การกระจาย

ลิงเสนมีถิ่นกำเนิดในอัลสสัม ทิเบต ภาคใต้ของจีน พม่า ไทย ตอนเหนือของ มาเลเซีย ลาว เขมร และเวียดนาม (กองอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2521; Lekagul and McNeely, 1988) สำหรับประเทศไทยพบตามป่าดิบทั่วไปทุกภาค

รูปที่ 4. แหล่งการกระจายพันธุ์ของลิงเสน (*Macaca arctoides*)
(Lekagul and McNeely, 1988)

ถิ่นอาศัย

ในสภาพธรรมชาติอาศัยอยู่ในป่าทั้งที่เป็นป่าดงและป่าสูง แต่มักอยู่ตามป่าดิบมากกว่าป่าโปร่ง (กองอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2521)

อาหาร

อาหารของลิงเสนได้แก่ ผลไม้, หน่อพืช, ใบไม้, รากไม้บางชนิด, แมลง และ สัตว์เล็ก ๆ (กองอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2521; Lekagul and McNeely, 1988)

พฤติกรรมทั่วไป

ลิงเสนอาศัยอยู่รวมกันเป็นฝูง ฝูงหนึ่งประมาณ 20-30 ตัว (กองอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2521) บางทีมากกว่า 50 ตัว (Lekagul and McNeely, 1988) ในแต่ละฝูงจะมีจำฝูงหรือหัวหน้าฝูงอยู่ 1 ตัว จำฝูงมักจะแยกตัวออกมาจากฝูงอยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่บางครั้งก็จะอยู่รวมฝูงด้วย ลิงชนิดนี้ส่วนใหญ่ชอบลงไปหากินบนพื้นดิน ไม่ชอบอยู่บนต้นไม้ แม้แต่เวลาตกใจก็จะวิ่งเข้าไต้น้ำได้อย่างรวดเร็ว จะขึ้นต้นไม้ก็ต่อเมื่อหนีศัตรูหรือเพื่อหาผลไม้และใบไม้เป็นอาหาร (กองอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2521; Lekagul and McNeely, 1988) พบว่าลิงเสนมีการอพยพจากเขาลูกหนึ่งไปยังแหล่งอื่น แต่ระยะเวลาในการอพยพไม่แน่นอน ขึ้นกับพืชในบริเวณที่อาศัยเสียหาย และถูกบุกรุกที่อยู่ (Lekagul and McNeely, 1988)

ลิงเสนมักส่งเสียงร้องดังหนวกหูเป็นระยะอยู่เสมอ เวลาตกใจจะร้องเสียงต่ำห้าวและขาดเป็นห้วง ๆ เวลาดีใจเสียงร้องจะเปลี่ยนเป็นเสียงสูง และถ้าตัวใดตัวหนึ่งในฝูงร้องตัวอื่น ๆ ก็ร้องด้วยทำให้เกิดเสียงดังทั้งฝูง (กองอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2521; วรเวณ, 2524) เสียงที่มักพบเสมอคือเสียงร้องแหลม (squealing) และเสียงจ้อกแจ้ก (chattering) ระหว่างกินอาหาร ส่วนเสียงเตือนภัยเป็นเสียงเห่าแหลม (sharp bark) สั้น ๆ (Medway, 1969)

Pocock (1939) กล่าวว่าความไม่กลัวและส่งเสียงตลอดเวลาของลิงเสนเป็น

การป้องกันและขับไล่ predator

การผสมพันธุ์

ลิงเสน ไม่มีฤดูผสมพันธุ์ที่แน่นอน คาดว่าผสมพันธุ์ในระยะใดก็ได้ ส่วนใหญ่ออกลูกครั้งละ 1 ตัว จะตั้งท้องประมาณ 5-6 เดือน

อายุขัย

มีอายุขัยเฉลี่ย 30 ปี (กองอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2521)

2. ลิงกัง (Pig-tailed Macaque)

ชื่อวิทยาศาสตร์ Macaca nemestrina

ลักษณะ

กองอนุรักษ์สัตว์ป่า (2521) และ Lekagul and McNeely (1988) กล่าวว่า ลิงกัง เป็นลิงที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในจำพวกลิง macaques มีน้ำหนักประมาณ 3.5-9 กิโลกรัม มีหางเรียวแหลมคล้ายกับหางหมู และยาวไม่เกิน 1 ใน 3 ของความยาวของหัวและลำตัวรวมกัน เมื่อยืนหางจะกระดกขึ้น ไปบนหลัง และชี้ขึ้นข้างบน

ลำตัวปกคลุมด้วยขนสั้น ๆ สีเทา หรือสีน้ำตาล ขนทางด้านท้องมีสีจางกว่าและเกือบขาว (กองอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2521) ลักษณะขนบนหัวสั้น และชี้ขึ้นเป็นก้นหอยจากตรงกลางจุดบนสุดของหัวเรียกลักษณะขนแบบนี้ว่า รูปเกือกม้า (horseshoe-shape) (Napier, 1972) ขนที่แก้มและที่ซมับชี้ขึ้นไปทางด้านหลังและเฉียงขึ้นเล็กน้อย แต่ในเพศเมียจะน้อยกว่าในเพศผู้ (กองอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2521; Lekagul and McNeely, 1988)

Napier (1972) รายงานว่า ลิงกังเพศเมียจะมีวัยระเพศสีแดง และขยายใหญ่ขึ้นในระยะเป็นสัตว์

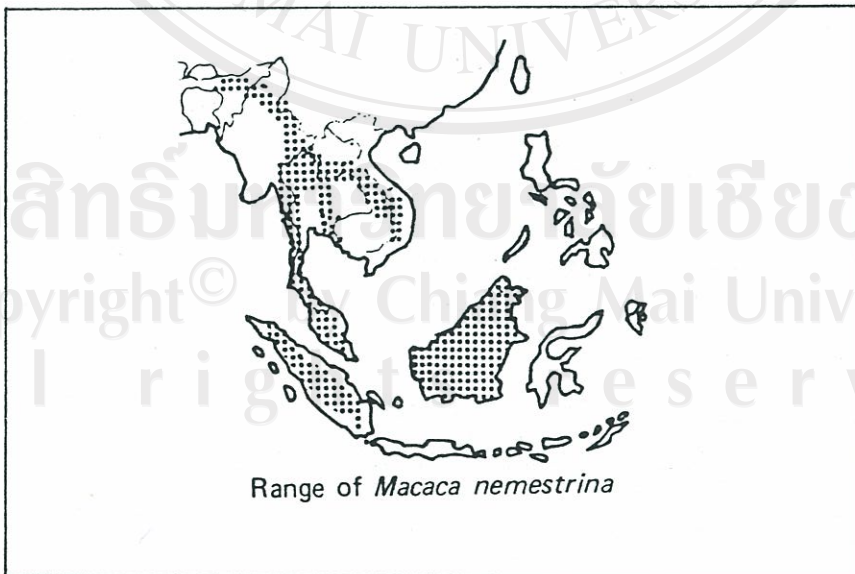
รูปที่ 5. ลิงกัง (Macaca nemestrina) เพศผู้

รูปที่ 6. ลิงกัง (Macaca nemestrina) เฟดเมีย

การกระจาย

ลิงกังมีถิ่นกำเนิดในเทือกเขาตะนาวศรี ไทย มาเลเซีย สุมาตรา บอร์เนียว และ
อินเดียน (กองอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2521) นอกจากนี้ยังมีอัสสัม และพม่า (Lekagul and
McNeely, 1988) สำหรับในประเทศไทยส่วนใหญ่อยู่ทางภาคตะวันตกและภาคใต้ (กองอนุ
รักษ์สัตว์ป่า, 2521)

รูปที่ 7. แหล่งการกระจายพันธุ์ของลิงกัง (Macaca nemestrina)

(Lekagul and McNeely, 1988)

ถิ่นอาศัย

อาศัยอยู่ตามป่าดิบบริเวณเชิงเขา (กองอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2521) และตามป่าที่ตอนเกือบทุกแห่งในประเทศไทย (วรรณ, 2524) ทั้งที่เป็นป่าผลัดใบและไม่ผลัดใบ (Lekagul and McNeely, 1988)

อาหาร

อาหารของลิงกังได้แก่ ผลไม้ เมล็ดพืชบางชนิด และแมลงบางชนิด (กองอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2521) นอกจากนี้ยังกินหน่อพืช และสัตว์เล็ก ๆ ด้วย (Lekagul and McNeely, 1988)

พฤติกรรมทั่วไป

ลิงกังอาศัยอยู่รวมกันเป็นฝูง พบทั้งที่เป็นฝูงเล็กและฝูงใหญ่คือ มีจำนวนตั้งแต่ 5-6 ตัวขึ้นไปจนถึง 40 ตัว อย่างไรก็ตามว่าลิงกังมีขนาดของฝูงเล็กกว่า macaques พวกอื่น ๆ และยังพบว่าในกลุ่มเดียวกันไม่พักในบริเวณเดียวกัน (Lekagul and McNeely, 1988) และกองอนุรักษ์สัตว์ป่า (2521) กล่าวว่าลิงกังต้องออกหากินตามลำพังตัวเดียวไม่เข้าร่วมฝูง

ปกติลิงกังมักลงมาอยู่บนพื้นดินมากกว่าจะอยู่บนต้นไม้ แต่เวลานอนจะขึ้นไปนอนบนต้นไม้ เมื่อกินอาหารมักเอามาเก็บไว้ข้าง ๆ แก้ม แล้วค่อย ๆ เอามือดันอาหารออกมาทีละน้อย

วรรณ (2524) รายงานว่าลิงกังมักเร่งรีบไปในบริเวณป่าเพื่อหาผลไม้กิน ไม่ชอบอยู่ที่เดียว

ลิงชนิดนี้สามารถนำมาหัดให้เชื่อง และใช้งานได้ เช่น ฝึกให้เก็บมะพร้าว (กองอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2521; สุรินทร์, 2531) เป็นต้น สาเหตุที่นำลิงกังมาใช้งานชั้นมะพร้าว เนื่องจากว่าลิงกังนับเป็นลิงที่ฉลาดและแสนรู้ การฝึกให้ชั้นมะพร้าวว่าง่ายกว่าลิงชนิดอื่น ๆ รวมทั้งใช้ระยะเวลาฝึกได้ในช่วงระยะเวลาสั้นๆ เนื่องจากลิงกังมีสมองใหญ่กว่าลิงอื่น ๆ นั้นเอง (เกษตร, 2527)

การสื่อสารของลิงกัง ใช้การมองเห็นเป็นอันดับแรก การสัมผัสเป็นอันดับที่สอง และการได้ยินเป็นอันดับต่อมา เสียงที่ใช้ในการสื่อสารจะส่งสัญญาณควบคุมไปกับการแสดงท่าทาง (Lekagul and McNeely, 1988) ลิงพวกนี้ชอบส่งเสียงร้องและจะร้องรับกันทั้งฝูง (กองอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2521) นอกจากนี้ Medway (1969) รายงานว่าเสียงที่มักพบในลิงกังคือ เสียงคำราม (hursh grunt) ซึ่งอาจพบทั้งที่เป็นเสียงพึมพำ (murmurs) และเสียงเหมือนเสียงคราง (whimpering)

การผสมพันธุ์

ลิงกัง ไม่มีชีวิตครอบครัวเป็นคู่ ตัวผู้และตัวเมียแต่ละตัวจะผสมพันธุ์กันหลายตัว ฤดูผสมพันธุ์ไม่แน่นอน ลิงกังอายุ 4 ปี จะโตเต็มวัย สามารถสืบพันธุ์ได้ มีระยะเวลาในการตั้งท้อง 5-6 เดือน และออกลูกครั้งละ 1 ตัว (กองอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2521)

อายุขัย

ลิงกังมีอายุขัยเฉลี่ย 26 ปี

3. ลิงวอก (Rhesus Macaque)

ชื่อวิทยาศาสตร์ Macaca mulatta
ลักษณะ

เป็นลิงที่มีหางยาวปานกลาง ความยาวของหางประมาณ 10 นิ้ว (Napier, 1972) ความยาวของหางไม่แน่นอน กองอนุรักษ์สัตว์ป่า (2521) รายงานว่าลิงวอกมีหางยาวไม่เกิน 3 ใน 4 ของความยาวของหัวและลำตัวรวมกัน ขณะที่ Lekagul and McNeely (1988) รายงานว่าลิงวอกมีความยาวของหางไม่เกิน 60% ของความยาวของหัวและลำตัวรวมกัน

โคหนางค่อนข้างใหญ่และเร็วไปทางตอนปลาย ขนปลายหางไม่เป็นพู่ ขนบนตัวไม่มีก้านหอย และจะชี้ขึ้นไปทางด้านหลัง ขนตามตัวมีสีน้ำตาลปนเหลือง ที่บริเวณสะโพกจนถึงโคนหางจะมีสีส้มปนแดง (กองอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2521) ผิวรอบกันมีลักษณะเปลือกจะบวมเป็นสีแดงในตัวเมียที่เป็นสัตว์ ส่วนในเพศผู้วัยจะเพศจะขยายใหญ่ขึ้น และมีน้ำหนักเพิ่มขึ้นในระยะที่เป็นสัตว์ (Lekagul and McNeely, 1988; Napier, 1972)

รูปที่ 8. ลิงวอก (*Macaca mulatta*) เพศผู้

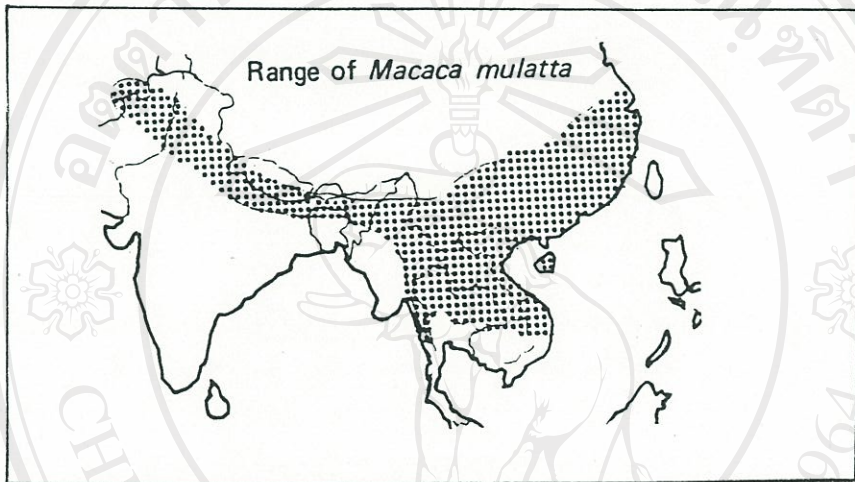

รูปที่ 9. ลิงวอก (*Macaca mulatta*) เพศเมีย

การกระจาย

ลิงวอกมีถิ่นกำเนิดทางตอนเหนือของอินเดีย อัสมัม พม่า ไทย ลาว เขมร เวียดนาม เชนวน ยูนาน และภาคใต้ของจีน (กองอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2521) และยังพบที่อัฟกานิสถานและเนปาล (Lekagul and McNeely, 1988; Napier, 1972)

รูปที่ 10. การกระจายของลิงวอก (*Macaca mulatta*)
(Lekagul and McNeely, 1988)

ถิ่นอาศัย

ลิงวอกอาศัยอยู่ตามป่าที่มีไซดหินหรือหน้าผา และเป็นป่าค่อนข้างแล้ง (กองอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2521) ในไทยพบทางป่าภาคเหนือ (วรรณ, 2524) และ Aggimarangsee (1992) สํารวจพบว่า มีทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

อาหาร

อาหารของลิงวอกได้แก่ ผลไม้ หน่อพืช เมล็ดพืช แมลงต่าง ๆ ตลอดจนแมงมุม (กองอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2521)

พฤติกรรมทั่วไป

มักอยู่รวมกันเป็นฝูง บางฝูงมีจำนวนมากกว่า 50 ตัวขึ้นไป แต่ละฝูงประกอบด้วย ตัวผู้เต็มวัย 10-15% ตัวเมียเต็มวัย 30-35% ตัวที่ยังไม่เต็มวัย (juveniles) 25-30% และตัวอ่อน 20-25% (Lekagul and McNeely, 1988) แต่ละฝูงมีตัวผู้แก่เป็นจ่าฝูง มักอาศัยหลบซ่อนตามโขดหิน หน้าผา หรือบนต้นไม้ ออกหากินบริเวณใกล้เคียงกับที่มีคนอยู่อาศัย ปกติมักลงมาเดินบนพื้นดิน เป็นลิงที่เชื่อง ไม่กลัวคน เวลากินอาหารจะยังไม่กลืนทีเดียว แต่จะเอาเก็บไว้ที่ถุงข้างแก้มก่อน แล้วจึงค่อย ๆ เอามือดันออกมากินภายหลัง (กองอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2521)

Loy (1971) กล่าวว่ากลุ่มลิง *Rhesus macaque* มีตัวเมียเป็นศูนย์กลาง โดยตัวเมียจะมีบทบาทในการกำหนดแนวทางต่าง ๆ ส่วนตัวผู้มีบทบาทในการออกคำสั่งเป็นรองเกี่ยวกับกิจกรรมของกลุ่ม แม้ว่าจะมีบทบาทเด่นในการแสดงความก้าวร้าวภายในกลุ่ม

การผสมพันธุ์

กองอนุรักษ์สัตว์ป่า (2521) รายงานว่าลิงวอกเป็นลิงที่แพร่พันธุ์ได้เร็วกว่าลิงชนิดอื่น ฤดูผสมพันธุ์ไม่มีกำหนดแน่นอน ตัวเมียตัวหนึ่งอาจผสมพันธุ์กับตัวผู้ได้หลายตัว ลิงวอกตั้งท้องประมาณ 5 เดือน ออกลูกครั้งละ 1 ตัว ลูกจะเกาะติดกับอกแม่ให้แม่เลี้ยงลูกจนลูกอายุถึงประมาณ 1 ปี ลิงวอกอายุ 3-4 ปี จะโตเต็มที่ สามารถสืบพันธุ์ต่อไปได้

อายุขัย

ลิงวอกเป็นลิงที่มีอายุยืน อายุขัยเฉลี่ย 20-30 ปี (กองอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2521)

4. ลิงแสม (Crab-eating Macaque)

ชื่อวิทยาศาสตร์ Macaca fascicularis หรือ Macaca irus

ลักษณะ

ลิงแสมเป็นลิงที่มีหางยาวมาก ความยาวของหางมากกว่า 3 ใน 4 ของความยาวของหัวและลำตัวรวมกัน (กองอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2521) คือ ยาวประมาณ 80-110% ของความยาวของหัวและลำตัวรวมกัน นับเป็นลิงที่มีความยาวของหางมากที่สุดสำหรับลิงในสกุล Macaca ในประเทศไทย แต่อาจมีบ้างที่มีหางสั้นผิดปกติ ซึ่งมีรายงานว่าพบที่กำแพงเพชร หางลิงแสมมีลักษณะเป็นแท่งยาว ๆ มีกล้ามเนื้อบริเวณหาง และปกคลุมด้วยขนสั้น ๆ (Lekagul and McNeely, 1988) ขนปกคลุมลำตัวมีสีเทาปนน้ำตาล กองอนุรักษ์สัตว์ป่า (2521) และ Lekagul and McNeely (1988) รายงานว่าขึ้นอยู่กับอายุ ฤดูกาล และสถานที่ ถ้าอาศัยอยู่ในป่าสีจะคล้ำกว่าอยู่แถว ๆ ชายหาด ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องจากอากาศที่มีเกลือและการได้รับแสงแดดโดยตรง ลิงแสมที่มีสีแดงพบที่ซาน โกลุม จ. มหาสารคาม ขนบนหัวสั้นและชี้จากหน้าผากไปทางด้านหลัง ตัวที่ยังไม่เต็มวัยมักจะมีขนส่วนนี้ยาว เมื่อแก่ตัวขึ้นแต่ละตัวมักมีเครายาวตกเป็นพวง

รูปที่ 11. ลิงแสม (Macaca fascicularis) เพศผู้

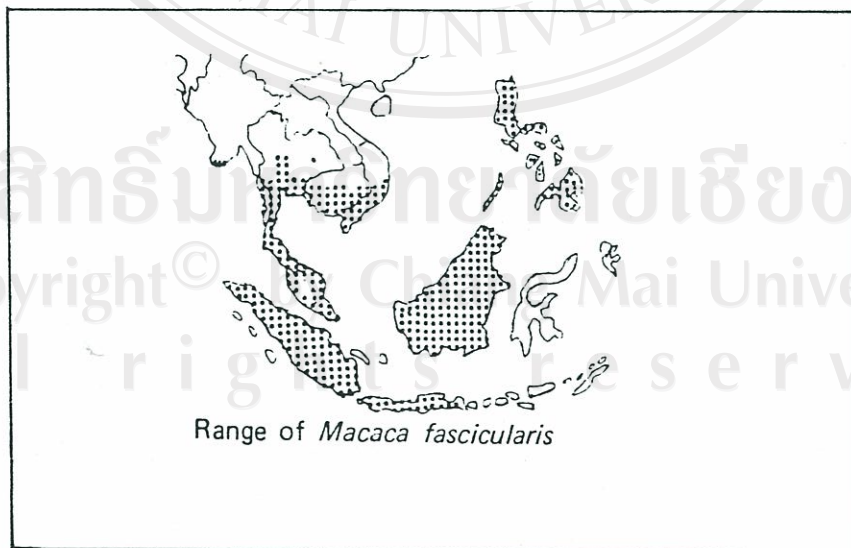

รูปที่ 12. ลิงแสม (Macaca fascicularis) เพศเมีย

การกระจาย

ลิงแสมมีถิ่นกำเนิดในพม่า เทือกเขาตะนาวศรี และไทย (กองอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2521) และ Lekagul and McNeely (1988) รายงานว่ามีที่มาเลเซีย สุมาตรา ชวา บอร์เนียว และฟิลิปปินส์ สำหรับในประเทศไทยพบมากทางภาคตะวันตกเฉียงใต้

รูปที่ 13. แหล่งการกระจายพันธุ์ของลิงแสม (Macaca fascicularis)
(Lekagul and McNeely, 1988)

ถิ่นอาศัย

ในสภาพธรรมชาติ ลิงแสมอาศัยอยู่ตามป่าแสมที่น้ำทะเลท่วมถึง ตามชายฝั่งทะเล และแม่น้ำลำคลองที่ไม่ไกลจากทะเลนัก และยังอาศัยตามบึง หนอง และทะเลสาบด้วย (กองอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2521) ในไทยพบบริเวณชายป่าและชายทะเลของภาคกลาง และภาคใต้ นอกจากนี้ยังพบอยู่ตามสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา เช่น วัด หรือศาลเจ้าต่างๆ (วรรณ, 2524; สุรินทร์, 2531; Aggimarangsee, 1992)

อาหาร

อาหารของลิงแสมได้แก่ กุ้ง หอย ปู ไช้เนก แมลงต่าง ๆ ตลอดจนยอดไม้บางชนิด และผลไม้ (กองอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2521)

พฤติกรรมทั่วไป

ปกติลิงแสมชอบอยู่รวมกันเป็นฝูง บางฝูงใหญ่มาก มีจำนวนถึง 100 ตัว เป็นลิงที่ไม่กลัวน้ำ ว่ายน้ำได้อย่างรวดเร็วและชำนาญ โดยเฉพาะตัวผู้พบว่าสามารถดำน้ำได้เป็นระยะทางถึง 50 เมตร และสิ่งที่ลิงแสมมักทำเสมอคือจะปีนขึ้นไปบนต้นไม้แล้วกระโดดลงมาในน้ำ (Lekagul and McNeely, 1988) นอกจากนี้ กองอนุรักษ์สัตว์ป่า (2521) รายงานว่าลิงแสมในขณะที่ดำน้ำสามารถลืมตาได้ด้วย

การสื่อสารด้วยเสียงของลิงแสมพบว่า ลักษณะเฉพาะของเสียงเตือน (warning) จะเป็นเสียงคร้อกสัน ๆ (rattle) เสียงที่ใช้ในการต่อสู้ (threat call) เป็นเสียงแหลม (shrill) และเสียงตะโกนกรีด (scream) แล้วจบลงด้วยเสียงคร้อกสัน ๆ

(rattle) ส่วนเสียงเตือนภัย และเสียงแสดงความกลัวใน juveniles เป็นเสียงตะโกนกรีดสั้น ๆ (scream) หรือเสียงกรีดแหลม (screech) (Medway, 1969)

การผสมพันธุ์

กองอนุรักษ์สัตว์ป่า (2521) รายงานว่าระยะเวลาในการผสมพันธุ์ของลิงแสมไม่มีกำหนดแน่นอน สามารถผสมได้ตลอดปี ตัวเมียตัวหนึ่งอาจผสมกับตัวผู้ได้หลายตัว ออกลูกครั้งละ 1 ตัว ระยะเวลาตั้งท้องประมาณ 5-6 เดือน เมื่อออกลูกแล้วจะให้ลูกเกาะที่อกขณะออกหากิน

อายุขัย

อายุขัยของลิงแสมเฉลี่ยถึง 27 ปี

การสื่อสารเป็นลักษณะของลิงคัมพวัก primate ในการแสดงออกมากที่สุดของความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ยังถูกมองรวมไปถึงความรู้สึกนึกคิดในการสื่อสารทางสังคมนั้น ๆ (Singn, 1986) และ วรเวณ (2524) ได้กล่าวว่าพฤติกรรมทางสังคมนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถในการติดต่อสื่อสารระหว่างสัตว์แต่ละตัว ในพวก primate ที่อาศัยอยู่ในป่าเขตร้อนหรือทุ่งหญ้าที่มีการมองเห็นได้จำกัด มักใช้การสื่อสารด้วยเสียง (Napier, 1972)

วรเวณ (2524) กล่าวว่าสัตว์พวกลิงส่งสัญญาณเกี่ยวกับฐานะของตนให้ตัวอื่นรู้โดยใช้ท่าทาง การเคลื่อนไหว ลักษณะสีหน้า เสียงร้องขู่คำราม และเสียงอื่น ๆ โดยพบว่าหากเกิดความขัดแย้งตัวที่มีฐานะทางสังคมเหนือกว่าจะทำท่าอ้าปากขู่คำราม ส่วนตัวที่มีฐานะต่ำกว่าจะพยายามมองเมินหรือส่งสัญญาณการยอมแพ้โดยอาจส่งเสียงออกมา นอกจากนี้ Hauser (1991) รายงานว่าทุกชนิดของลิงในสกุล Macaca จะมีการสื่อสารด้วยเสียงที่เรียกว่า "COOS" ซึ่งเป็นเสียงแบบ Call โดยที่ลิงในแต่ละสังคมจะมีเสียง COOS แตกต่างกันไปขึ้นกับสังคมและสภาพแวดล้อม

Lindburg (1971) รายงานว่าเสียงที่ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ของ Rhesus monkey ของอินเดียมี shrill bark, scheech, scream, squeak, bark, squawk, pant-threat, growl, gecker, girning, chortle และ call Vaughan

(1972) กล่าวว่า grunt เป็นเสียงที่ primate ใช้เพื่อรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม นอกจากนี้เขายังศึกษาเสียงของ Rhesus monkey พบว่าเสียงหลายเสียงจะเชื่อมต่อกัน แต่เสียงบางเสียงก็เป็นเสียงเดี่ยว ๆ ไม่ขึ้นกับเสียงอื่น ๆ

การสื่อสารด้วยเสียงของลิงแต่ละชนิด เสียงที่ร้องออกมาจะมีความแตกต่างกันไปตามชนิด โดยพบว่า howler monkey (*Alouatta*) ใช้เสียงที่มีความถี่ต่ำ ส่วนพวก squirrel monkeys (*Saimiri sciureus*) ใช้เสียงที่มีความถี่สูง (Drickamer and Vessey, 1986)

Hopp *et al.* (1992) กล่าวว่า Japanese macaque (*Macaca fuscata*) จะมีความไวต่อระดับเสียงสูง และ Fobes and King (1982) กล่าวว่าลิงพวก macaques ไวต่อระดับเสียงที่มีความถี่ 1 และ 8 kHz

Sound Spectrograph แม้จะให้ความหมายของการวิเคราะห์การสื่อสารด้วยเสียงออกมาเป็นเส้นที่มองเห็นได้ โดยเป็นการบันทึกระหว่างเวลากับความถี่ของเสียง ซึ่งในทางทฤษฎีแล้วสามารถรู้ว่าสัตว์ทดลองร้องอะไรออกมาได้อย่างแม่นยำ แต่ในทางปฏิบัติมันเป็นการยากมากที่จะรู้เพราะเสียงที่สัตว์ร้องออกมานั้นมีหลายเสียง และแต่ละเสียงยังคลุมเครือ ดังนั้นจึงไม่สามารถบอกได้ว่าขนาดใดเป็นองค์ประกอบทั้งหมดของเสียงหนึ่งเสียง แต่ขึ้นอยู่กับว่าได้แยกเอาเสียงใดออกมา (Alison, 1972)

Grimm (1967) ได้ทำแบบตัวอย่างเสียง macaques 6 ชนิดคือ Japanese, stump-tailed, pig-tailed, rhesus, bonnet และ crab-eater macaque โดยที่แยกเสียงหลักและความแปรปรวนจากพฤติกรรม แต่อย่างไรก็ตามเขากล่าวว่าพฤติกรรมต่างๆที่ macaques แสดงมีความใกล้เคียงกัน แม้ว่าจะมีความแตกต่างกันไปตามชนิดก็ตาม

จากการศึกษาลักษณะของเสียง silver spring rhesus monkeys ของ Peters (1986) โดยทำ sonagram เขาพบว่าเสียงชนิดต่าง ๆ มีลักษณะของ sonagram ต่างกันทั้งจำนวนหน่วยของเสียง องค์ประกอบของลายเส้น sonagram ความดัง ระดับเสียง จังหวะ และความยาวของแต่ละหน่วย แต่ไม่ว่าอย่างไร เสียงก็มีรูปแบบที่ตายตัวโดยพื้นฐานทางสรีรวิทยา